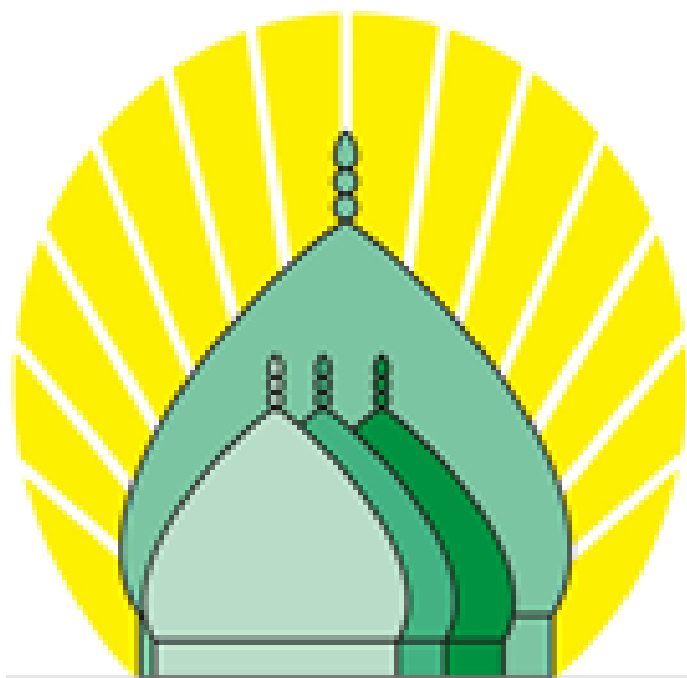

سیری در معارف اعمکاف

آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه :

حضرت امام رضا علیه السلام فرمودند : « عبادت ، برای آن است که یاد حق در دل انسان زنده بماند و همچنین باعث می شود که انسان از امر و نهی الهی روی گردان نبوده و به بیهودگی نپردازد . اگر انسان عبادت نکند به تدریج قلب او بر اثر رسوبات گناه مانند سنگی سخت خواهد شد !»

یکی از بهترین و برجسته ترین جلوه های عبادت ، « اعتکاف » می باشد . به همین خاطر انبیاء و مخصوصاً پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت مطهر ایشان علیهم السلام در سلوک عبادی خود به اعتکاف توجه ویژه داشته اند . این عمل عبادی احکام ، اسرار ، معارف و آثار فراوانی دارد که معتکف هرچه به آنها آگاهی بیشتری داشته باشد بهتر می تواند از آنها بهره ببرد .

در این نوشتار سعی بر این است به برخی از این امور اشاره ای مختصر نموده تا معتکف در این فرصت پیش آمده بهره کافی را کسب نماید .

احکام اعتکاف :

* معنای اعتکاف :

ماندن حداقل ۳ روز در مسجد به قصد عبادت خداوند باشرایطی خاص .

^۱ عیون أخبار الرضا/ ج ۲ / ص ۱۰۳

شرائط اعتکاف :

۱- داشتن نیت اعتکاف ؛ که بهتر است در دو روز اول به نیت استحباب و روز سوم به نیت وجوب قصد نماید .

نکته مهم : اگر دو روز کامل به قصد اعتکاف در مسجد بماند ، روزه گرفتن روز سوم بر او واجب می شود و باید در حال اعتکاف باقی بماند .

۲- حداقل ماندن ۳ روز در مسجد .

۳- استمرار ماندن در مسجد .

۴- روزه دار بودن ؛ پس کسانی که نمی توانند روزه بگیرند اعتکافشان صحیح نیست .

* برخی از کارهایی که اعتکاف را باطل می کند:

۱- از آنجا که لازمه اعتکاف روزه گرفتن است ، لذا تمام مواردی که روزه را باطل می کنند اعتکاف را نیز باطل می نمایند .

۲- بیرون ماندن از مسجد به قدری که صورت اعتکاف به هم بخورد .

۳- غصب کردن مکان معتکفان دیگر .

۴- به حالت جنابت در مسجد ماندن .

* برخی از محرمات اعتکاف که اعتکاف را باطل نمی کنند (یعنی معتکف کار حرامی انجام

داده ، ولی اعتکافش صحیح است) :

۱- بوییدن عطر و گیاهان خوشبو به قصد لذت بردن .

۲- مجادله به منظور غلبه بر دیگری و اظهار فضل ؛ اما انجام مباحث علمی بدون این انگیزه

اشکالی ندارد .

۳ - خرید و فروش (غیر ضروری) .

*** برخی از کارهایی که انجام آن در اعتکاف اشکالی ندارد :**

۱ - مطالعه کردن .

۲ - گفتگو با دیگران و یا تلفن کردن (هرچند پرداختن به امور دنیوی مکروه است) .

۳ - شانه کردن و نگاه به آئینه .

۴ - گرفتن روزه های استیجاری ، قضا و یا نذر (کسی که روزه قضا برگردن دارد حق ندارد روزه

مستحبی بگیرد).

آداب اعتکاف :

الف) قبل از اعتکاف

از آنجا که معتکف سه شبانه روز برای انجام مجموعه ای از عبادت ها مانند روزه داری و نمازهای جماعت ، خواندن قرآن و کسب علم (شنیدن سخنرانی ها و شرکت در حلقهات معرفتی و ...) آماده می شود . شایسته است آمادگی جسمی و روحی کامل داشته باشد و این آمادگی با شرایط ذیل فراهم می گردد :

۱ - تفکر و تدبیر در اینکه این فرصت را غنیمت شمرده و نهایت بهره را ببرد و به این مطلب توجه داشته باشد که همیشه این فرصت ها به آسانی به دست نمی آید و چه بسا افرادی که به خاطر مشغله ها و گرفتاری های زندگی چنین فرصت طلایی را به دست نمی آورند .

۲ - برنامه ریزی برای ثبت نام در مراسم اعتکاف و تعیین مکان مناسب .

۳ - جبران حق النَّاس و حق الله یکی از زمینه هایی که در اعتکاف به وجود می آید .
زمینه توبه و بازگشت است و توبه حقیقی جز با جبران حق النَّاس و حق الله حاصل
نخواهد شد . پس اگر دینی به گردن داریم آن را ادا کنیم و یا صاحب آن را راضی کنیم
و یا اگر دلی را شکسته ایم از او طلب حلالیت نماییم .

۴ - تهیه وسایل مورد نیاز از قبیل لوازم شخصی ، مسواک ، حوله ، لوازم خواب ساده و
... دفتر و قلم ، کتب مطالعه و عبا برای آقایان که نماز خواندن با آن مستحب است .

۵ - اهتمام به رعایت مسائل بهداشتی ؛ از جمله مسواک زدن بعد از هر وعده غذا ،
استحمام و غسل توبه نمودن و استفاده از لباس های پاکیزه و ...

۶ - کسب اجازه از پدر و مادر برای فرزند و کسب اجازه از شوهر برای بانوان چرا که
اعتکاف در صورت عدم رضایت ایشان باطل است .

۷ - دعا نمودن برای توفیق ورود به اعتکاف و پایان آن .

۸ - استفاده از فرصت تصحیح قرائت نماز .

ب) حین اعتکاف

با شروع اعتکاف ، معتکف باید به شرائط زمانی و مکانی اعتکاف نیز توجه نماید . چرا که
در بهترین مکان ها یعنی در خانه خدا و در بهترین ماه ها یعنی ماه رمضان و ماه رجب و
در ایام البیض (روزهای ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ ماه قمری) که بهترین روزهای هر ماه هستند و در اوقات
سحر فرصتی ناب برای عبادت و بندگی خدا و رجوع به خویشتن و اصلاح نفس یافته
است ؛ لذا در این فرصت گران بها به امور غیر مفید (از جمله پرداختن به صحبت های غیر لازم با
دیگران و استفاده از کتب و مجلات جدول و لوازم سرگرمی دیگر) و گذراندن وقت به غیر از عبادت و
کسب علم باعث ندامت و پشیمانی خواهد بود .

خوب است که معتکف در زمان و خلوت به دست آمده وقتی را برای تفکر و اندیشه ، خواندن نمازهای قضای گذشته خود و یا نماز قضای والدینی که از دنیا رفته اند و همچنین قرائت قرآن ، ادعیه ، نهج البلاغه ، صحیفه سجادیه ، گفتن اذکار و اوراد ، خواندن نمازهای مستحبی و یا مطالعه علمی ، قرار دهد .

و یکی از اعمال مشهوری که در روز پانزدهم ماه رجب وارد شده ، اعمال امّ داوود می باشد که علاقمندان می توانند به کتاب مفاتیح الجنان مراجعه فرمایند .

از دیگر آداب اعتکاف احترام به دیگر معتکفان (و رعایت حقوق آنان) مخصوصاً علماء ، سادات ، ریش سفیدان ، جوانان و نوجوانان است و همچنین احترام به مجریان اعتکاف که در آنجا حکم میزبان را دارند و رعایت ضوابط و مقررات آنان (از جمله عدم همراهی دوربین عکاسی و فیلمبردا ، تبلت ، لب تاپ ، مواد دخانی و لوازم اشتغال زا) موجب می شود ایشان نیز بهتر بتوانند به معتکفین خدمت نمایند و در این راه موفق باشند .

رعایت حال دیگر معتکفین چه در وقت عادی و چه در وقت استراحت و خواب ایشان جزو حق الناس بوده و اگر کسی سبب اذیت و آزار ایشان شود ، مرتکب گناه و معصیت شده است .

معتکف باید در رعایت نظم و ترتیب سرآمد دیگران باشد . چرا که یکی از توصیه های مولای متقیان حضرت علی علیه السلام توصیه به نظم و ترتیب است (اوصیکم بتقوی الله و نظم امرکم) . لذا شایسته است وسائل خویش را مخصوصاً در هنگام ادای نماز جماعت مرتّب نموده تا صفوف جماعت هرچه با شکوه تر تشکیل گردد .

از دیگر آداب اعتکاف بهره گیری از محضر علماء است که گاهی به عنوان سخنران و گاهی به عنوان مجری حلقات معرفتی در اعتکاف حضور می یابند و یا با مطالعه سیره علماء و مطالعه احوال ایشان از چگونگی کسب علم ، زهد و تقوای ایشان مطلع شویم که نقش به سزایی در خود سازی انسان دارد .

اهداف اعتکاف :

توجه به اهداف هر کاری باعث می شود آن کار شایسته تر انجام گیرد . از جمله اهداف اعتکاف می توان به رسوب زدایی از دل اشاره نمود . در زندگی روزمره با حوادث و اتفاقات گوناگون کمتر فرصت رسیدگی به نفس و رصد حال معنوی فراهم می شود . اما در اعتکاف این فرصت رامی یابد که با قطع رابطه از دغدغه ها و مشکلات پیرامون خود زنگارها و رسوبات بوجود آمده در دراز مدت با توبه و عبادت و راز و نیاز به درگاه الهی از دل خود بشوید و جلا بدهد واز عادات زشت و ناروا آسودگی یابد و در صدد خلوص اعمال خویش برآید و به اصلاح آن بپردازد و انگیزه اعمال صالح را بیابد و به فلسفه خلقتش یعنی گوهر عبادت برسد (و ما خلقت الجن و الإنس الا ليعبدون - سوره ذاریات آیه ۵۶) .

از جمله آثار اعتکاف ، خود شناسی است که منجر به خدانشناسی خواهد شد (من عرف نفسه فقد عرف ربه) . و آنچه که مانع این خودشناسی می شود یعنی غفلت را از خود دور سازد و از خود محوری و رفاه طلبی وحبّ دنیا که منشاء همه بدی هاست (حَبّ الدّنيا رأس كل خطيئه) رها کند . چرا که یاد خدا و معاد و یاد اولیاء الهی که همه از ثمرات اعتکاف است ، باعث غفلت زدایی شده و انسان را از سستی در عمل باز می دارد .

اعتکاف ، تمرین این امور است که انسان از خود محوری به خدا محوری رسیده و نفس خود را مهار نموده تا نصیحت پذیر گردد و با مردم با انصاف رفتار نماید ؛ در دین تفقه نموده و دین مدار شود . در او خضوع و خشوع تجلّی نموده و در اثر هجرت از غیر خدا و انقطاع و بریدن از دیگران ملکوتی شده و به تقرّب الهی نائل آید .

معتکف در این بین نباید از دام های شیطان غفلت نماید و دچار عجب و خود برتر بینی گردد و یا در صدد مطرح نمودن خویش ، به جدال و مراء با دیگران بپردازد ؛ چرا که باطل کننده اعتکاف بوده و او را از مقصد اصلی دور خواهد نمود .

و صلّى الله على سيّدنا محمّد و آله الطّاهرين

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :

اعتکاف از روی ایمان و اخلاص باعث آموزش گناهان گذشته می شود .

ستاد اعتکاف آستان مقدس حضور شما عزیزان را در این مراسم عبادی عظیم ارج نهاده و از شما عزیزان می خواهیم در صورت وجود هر گونه مشکل ، کمبود و نارسائی ، مراتب را به عوامل اجرایی اعلام و با ارسال خاطرات و تکمیل فرم پیشنهادها و انتقادات، ما را از نظرات خود بهره مند نمائید .

امید است طاعات و عبادات شما عزیزان مورد رضایت حق و جلب عنایات حضرت حجت بن الحسن المهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گیرد .

ستاد برگزاری مراسم اعتکاف آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه السلام